

Józef Wroceński

"L'époque de la Réforme et du Concile de Trente", Jean Bernhard, Charles Lefebvre, Francis Rapp, Paris 1990 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 34/3-4, 257-258

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Obydwa nowe periodyki zasługują na uwagę zajmujących się prawem kanonicznym. Zarówno *Quaderni Studio Rotale*, jak i *Ius Ecclesiae stanowią* — jak dotąd, a zapewne będą stanowić i w dalszym ciągu — znaczące i nieodzowne rekwizyty warsztatu kanonisty.

Ks. Wojciech Góralski

Jean Bernhard, Charles Lefebvre, Francis Rapp *L'époque de la Réforme et du Concile de Trente*, Éditions Cujas, Paris 1990, ss. 447

Nie trzeba przytaczać dowodów by uzasadnić tezę, że dobra znajomość i umiejętność interpretacji prawa obecnego bezwzględnie domaga się znajomości prawa dawnego. Stąd też każde ukazujące się opracowanie dotyczące historii prawa kościelnego witane jest z wielką radością. Tak też należy powitać obszernie i dogłębnie opracowane dzieło noszące tytuł: *Epoka Reformacji i Soboru Trydenckiego*. Stanowi ono czternasty tom doniosłej serii zatytułowanej: *Historia prawa i Instytucji Kościoła Zachodniego* wydawanej już kierunkiem znanych francuskich historyków prawa: niezżyjącego już śp. Gabrielà Le Bras i Jeana Gaudemet. Prezentowana pozycja poświęcona odnowie życia kościelnego podjętej przez dwa sobory powszechne, które odbyły się w epoce Reformacji jest logiczną kompozycją trzech opracowań różnych autorów, dzieląc całość na trzy części.

Autorem pierwszej części zatytułowanej: *Narodziny Europy nowożytnej* jest Francis Rapp, profesor nauk humanistycznych Uniwersytetu w Strasbourgu. Z wielkim znanstwem w trzech rozdziałach omówił sytuację społeczno-polityczną Europy na przełomie wieku XV i XVI. Zachodzące zmiany w wielu dziedzinach życia sprawiały, że sytuacja ta stawała się coraz bardziej niestabilna. Analizując szczegółowo zmiany zachodzące w ekonomii, zmiany społeczne i kulturowe nakreślił powikłaną panoramę polityczną Europy ówczesnej doby. Wszystko to oznaczało szybko zbliżający się koniec wieków średnich i początek końca chrześcijańskiej jedności Europy. Stanowiło to też, w pewnym sensie, podatny grunt dla rozwoju błędów Reformacji. Następnie autor przechodzi do analizy życia Kościoła ówczesnej doby, ukazując jego negatywne jak i pozytywne przejawy. Do tych pozytywnych przejawów zaliczyć należy fakt, że odradzający się autorytet papieski był ostoją dla tych tendencji w Kościele, które w obliczu zagrożenia ze strony Reformacji, dążyły do przeprowadzenia gruntownej reformy życia kościelnego. Dwie następne części prezentowanej pozycji ukazują sposób w jaki dzieło odnowy życia kościelnego przybrało swą realną postać.

Druga część autorstwa Charlesa Lefebvre szczegółowo omawia okoliczności zwołania i przebieg Soboru Laterańskiego V odbytego w latach 1512—1517. Miał on na celu zaprowadzenie pokoju między na-

rodami chrześcijańskimi, zwrócenie uwagi na niebezpieczeństwa zagrażające ze strony narodów pogańskich oraz wewnętrzną reformę Kościoła. Na 12 sesjach wydał on kilka dekretów reformatorskich i dyscyplinarnych dotyczących zwłaszcza systemu beneficjalnego oraz relacji między biskupami a zakonnikami. Sobór ten też nakreślił ogólnie kierunek i zapoczątkował dzieło reformatorskie Kościoła, podjęte następnie przez Sobór Trydencki odbyty w niedalekiej przyszłości bo w latach 1534—1549.

Wielka odnowa Soboru Trydenckiego została szczegółowo omówiona w trzeciej części prezentowanej pozycji, której autorami są: wspomniani wyżej Charles Lefebvre, dziekan honorowy Roty Rzymskiej i Jean Bernhard, profesor honorowy Wydziału Teologii Katolickiej i Instytutu Prawa Kanonicznego Uniwersytetu w Strasbourgu. O obszerności i szczegółowej analizie poruszanych zagadnień dowodzi fakt, iż część ta objętościowo obejmuje dwie trzecie prezentowanego dzieła. W czterech następujących rozdziałach: sakramenty, reforma zakonów i życia duchownych, system beneficjalny oraz procedura sądowa i karna autorzy prezentują postanowienia soborowe. Sobór odbył dwadzieścia pięć sesji. Na sesjach tych oprócz dekretów dogmatycznych wydano wiele dekretów dyscyplinarnych. Wielką zaletą książki i zasługą autorów jest fakt, iż postanowienia soborowe są ukazane na tle ówczesnej teologii, przepisów prawa kanonicznego obowiązujących w chwili wejścia w życie dekretów Soboru oraz na tle historii Kościoła i jego aktualnej sytuacji. Uwypuklony w ten sposób został ich reformatorski charakter. Jak wiadomo postanowienia Soboru Trydenckiego miały istotne znaczenie dla reformy życia kościelnego oraz poważny wpływ na prawodawstwo Kościoła. Sobór ten w zakresie spraw dyscyplinarnych podjął wiele zupełnie nowych decyzji, które stały się podstawą nowego prawa kościelnego i w wielu przypadkach zostały uwzględnione później w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 r. W nowy sposób zostały unormowane między innymi sprawy dotyczące sakramentu małżeństwa, co zostało szeroko i dokładnie omówione przez Jeana Bernhard, a także sprawy dyscypliny innych sakramentów. Następnie nową regulację prawną otrzymały sprawy dotyczące zakonów oraz beneficjów kościelnych, a także sprawy zarządu diecezji i kształcenia duchownych.

Całościowo zatem to bardzo pożyteczne opracowanie daje nie tylko obraz ogromnego wysiłku odnowy podjętej przez Kościół w dobie zagrożenia Reformacją ale jest też kopalnią wiedzy na temat faktów historycznych, ówczesnego prawa kościelnego i jego ewolucji, dlatego też jest ono cenną pozycją nie tylko dla historyków, czy historyków prawa ale i dla każdego kanonisty. Jego walor wzrasta jeszcze bardziej poprzez uwzględnienie zamieszczonych po pierwszej i trzeciej części ważniejszych pozycji bibliograficznych.

Ks. Józef Wroczeński SCJ